

Anne Lise Ryel frá javnstöðuráðnum í Noregi:

Kynið avger lönina

– Tað er týðningarmikið at hava ein greiðan lönar-politikk, tí óteljandi dømi eru um, at konufólk fáa minni í lön enn mannfólk fyrri sama arbeiði

TURID KJØLBRO

Á fundinum, sum norðurlendsku javnstöðunevndirnar høvdu á Hotel Hafnia um vikuskiftið, tosaði Anne Lise Ryel frá javnstöðuráðnum í Noregi um lönarviðurskipti hjá kvinnum sum heild og hvussu týðningarmikið tað er at vita, hvat lönin er ásett eftir.

Noreg hevur havt javnstöðulóg í 20 ár, men javnstöðuráðið í Noregi fær framvegis klagar um ólíka lön, og talið letur ikki til at vera fallandi.

Ein stór norsk kanning er gjord um samlaða lívið – livisleiðina – hjá monnum og kvinnum. Og niðurstøðan er, at kvinnur eru verri fyrri, tá ið roknistykkið

verður gjørt upp. Tær enda á lægri lönarstigi, fáa lægri pensjón og so framvegis.

Anne Lise Ryel førði fram, at nógvar lönarskipanir, sum at siggja til eru kynsneutralar, eru til ógagns fyrri kvinnum. Sum dømi ber til at taka læknaþykkið. Fyrr var tað eitt mannfólkayrki, men í dag eru nógvar kvinnuligir læknar. Grundlönin er rættiliga lág, men nógvar viðbøtur eru fyrri vaktir, forskotna arbeiðstið, vikuskifti og so framvegis. Lönarskipanin hóskar illa til eitt kvinnulív, tí tað er framvegis hon, sum hevur ábyrgdina av børnum og familju.

Fjald starvsheiti

Ymiskir titlar kunnu fjala,

at talan er um arbeiði av sama slagi. Skrivarar eru oftast kvinnur, lönin er rættiliga lág. Eitt annað orð fyrri tað sama er til dømis administrasjonskonsulentur, har er ofta talan um ein mann, sum ger tað sama sum ein skrivari, men fær hægri lön.

Fleiri dømi eru um konufólk, ið koma í eitt starv, sum ein maður hevur sitið í, men fáa minni í lön enn hann. Maðurin hevur kanska ført fram, at hann hevur eina útbúgving, ið ikki er viðkomandi fyrri starvið, og hevur tískil tosað seg fram til eina lön. Tann næsti maðurin í starvinum yvirtekur lönina uttan nakað, men tá ið eitt konufólk kemur til, verða spurnar-

Norðurlendsku javnstöðunevndirnar á útferð um vikuskiftið við »Norðlýsinum«

tekin sett við lönina. Slík dømi eru eisini í Føroyum. Hvi spurnartekin verða sett, tá ið konufólk koma í eitt starv, har mannfólk áður hava sitið, kemur lutvis av, at konufólk ikki duga nóg væl at tosa fyrri seg, men ikki minst, at fordómar eru knýttir at konufólki. Dømi eru eisini, at tá ið eitt mann-

fólk kemur í eitt starv, har eitt konufólk hevur sitið áður, fer lönin upp.

Ein háttur at koma hesum til lívs er at hava ein greiðan lönarpolitikk, soleiðis at fólk vita, hvør lönin í grundini er. Arbeiðsgevarar vilja mangan ikki út við tølum, sum siga, hvat fólk fáa í lön, men so er tað uppgávan hjá

fakfeløgnum at fáa tøluni til vega og fáa hesi viðurskipti uppá pláss. Ein liður í hesum er eisini lýsingarnar av størvum. Tí er týðningarmikið at hyggja at, hvat tað er fyrri arbeiði, ið í grundini verða gjord, og ikki bara klistrað nøkur heiti á.

Lise Bergh frá javnstöðuráðnum í Svøríki:

Kvinnuýrki raðfestast hægri

– Í søguligum ljósi hava kvinnuýrki verið lægri raðfest, mett og virð, men við at fara inn og kanna, hvat arbeiði í grundini verður gjørt, ber til at fáa raðfest kvinnuýrki hægri – og har eftir seta lönina, sigur Lise Bergh frá svenska javnstöðuráðnum

TURID KJØLBRO

Í Svøríki verður eitt stórt arbeiði gjørt við at kanna lönarskipanir og at broyta grundarlagið. Tí er orðið arbeiðsvurðing eitt lykilað – tað merkir, at farið verður inn at kanna, hvat arbeiði í grundini verður gjørt út frá nøkrum serligum treytum.

Lise Bergh frá svenska javnstöðuráðnum tosaði á norðurlendska javnstöðufundinum seinasta vikuskiftið um, hvussu arbeiðsvurðing verður brúkt til at fáa kvinnuýrki hægri raðfest, til dømis sjúkrasystrar, røktarar, onnur størv í heilsuverkinum og annars størv, ið sum heild hava við røkt og annan av fólki at gera.

Hví hesi størv eru lægri lön enn onnur, hevur nakað at gera við, at upprunaliga vóru tey ikki lön, men røkt í heiminum. Konufólk røktu hesi størv heima uttan at krevja lön fyrri stríðið. Tað at fáast við fólk, serliga børn og eldri fólk, hevur ikki og verður ikki virt størvegis og hevur ikki sett krøv til serligar kvalifikasjonir.

Á fundinum tók Lise

Umboðini úr Grønlandi, Finnlandi, Svøríki, Noregi, Danmark og Føroyum á útferð

Bergh eitt dømi, sum vísti, at konufólk og mannfólk fáa ikki somu lön fyrri arbeiði av sama virði. Dømið var ein jarðarmóðir og ein medisinteknikari, sum arbeiða á sama sjúkrahúsi – tað vil siga hava sama arbeiðsgevara. Hann fær 4.000 krónur meiri í lön um mánaðin enn hon. Hon klagar, tí hon heldur seg gera eitt líka so týðningar-

mikið arbeiði sum hann. Eitt modell til at kanna størv, uttan mun til hvør hevur tey, verður gjørt. Fýra viðurskipti verða kannað: kunneleiki, ábyrgd, arbeiðsbyrða og arbeiðsumhvørvi.

Viðvíkjandi kunneleika hevur jarðarmóðirin studentsskúlaprógv, sum tekur trí ár umframt trí ár á universiteti og tvey ár av arbeiðsroyndum. Teknikarin

hevur studentsskúlaprógv og tvey ára upplæring.

Tosa vit um ábyrgd hevur jarðarmóðirin stóra ábyrgd fyrri lív og heilsu hjá menniskjum. Stór krøv verða sett til hennara at samskipta við kvinnum í serligum støðum og við bangnar, óvitandi, komandi pápar. Ábyrgdin hjá teknikaranum er fyrri dýrum tølum og er tí eisini ein fliggjarlig ábyrgd.

Arbeiðsbyrðan hjá jarðarmóðirini og teknikaranum er ymisk. Jarðarmóðirin hevur eitt sálárliga og líkamliga stressandi arbeiði, og hon hevur ofta nógvar barnakonur í senn við størri og minni komplikasjonum. Teknikarin hinvegin hevur eitt sálárliga minni strævið arbeiði við at fáast við dýrum tølum og er tí eisini ein fliggjarlig ábyrgd.

Viðvíkjandi arbeiðsumhvørvi geva eginleikar, sum serliga verða settir í samband við kvinnum, ikki viðbøtur: umsorgan, forleika í at samskipta við menniskju frá vøggustovu til ellisheim, skúlaflokkar o.s.fr. At samskipta við og hava ábyrgdina av maskinum, sum oftast er mannfólkaarbeiði, verður mett hægri í krónum og oyrum, tað vil siga hevur hægri virði.

Dálkingarviðbót verður sett í samband við olju, asfalt, máling o.s.fr. Skittur, skarn, lortur á kvinnu-arbeidsplássum sum til dømis á aningarstovnum gevur ikki bonus av nøkrum slag. Tungt mannfólkaarbeiði gevur viðbót, einstáttað konufólkarbeiði við flutningsbandi við til dømis ávisum rørsrum gevur ikki viðbót.

Í Svøríki hava til dømis kommunurnar arbeitt við at endurskoda lönaravtalur við stóði í hesum fyra viðurskiptunum, og tað hevur kollvelt lönarskipanirnar. Men um nakað kemur burtur úr, tá ið saman um kemur, er spurningurin!